

§. utolsó bekezdésének rendelkezései is fenforognak. Nincs kizárva, hogy egy igényre többféle törvényes védelem álljon fenn a törvények különböző rendelkezései folytán, melyek közül a jogosult, tetszése szerint választhat. Pl. az ingók kiadására irányuló követelés is lefoglalható, mint követelés, esetleg azonban a Vt. 48. §-a szerint, mint harmadik személy birlalásában lévő ingóságok, melyek a végrehajtást szenvedő tulajdonai, a harmadik személynél is lefoglalhatók. De a jogegységi határozatban eldöntött esetben, ahol az építmény, mint ingó, a végrehajtást szenvedő tulajdona, az elvitel csak a tulajdonjog gyakorlása, mellyel szemben a telektulajdonost csak az a tūrési kötelezettség terheli, amely a dologi jog jogosultjával szemben mindenkit egyformán terhel.

A jogegységi határozat végén utal arra, hogy az építményi jog jogosultját megillető haszonvétel a Vht. 213. §-a szerint vonható végrehajtás alá. Amennyiben az építmény ingóság és az építményi jog kötelmi jogosultjának tulajdona, úgy szerény véleményem szerint a hasznothajtó üzem, foglalkozás jövedelme csak a bírói gyakorlatban kialakult üzemi végrehajtás szabályai szerint foganatosítandó, mert a Vt. 213. §-a, valamint a Vt. 208. §-a az ingatlanra vonatkozó haszonélvezetnek, mint idegen dologbeli jognak jogosultja elleni végrehajtást szabályozza, itt pedig a jogegységi kérdés szerint a végrehajtást szenvedőt csak kötelmi jog illeti meg a telektulajdonossal szemben.

Ifj. Dr. Szigeti László.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései.

Törvénytelenítési perben „a bírói gyakorlat szerint a nemi érintkezés kizártsága alatt a fizikai lehetetlenséget kell ugyan elsősorban érteni, a m. kir. Kúria gyakorlata azonban a nemi érintkezés kizártságának megállapítását olyan esetre is kiterjesztette, amikor a nemi érintkezést lelki okok tették lehetetlenné, vagyis amikor olyan tények nyertek bizonyítást, amelyek mellett úgy erkölcsi, mint érzelmi alapon kizártnak kell tekinteni a nemi érintkezés lehetőségét.” Az imént idézett (P. III. 5743/1937.) ítéletben kimondott jogelv nem új, megemlítést érdemel azonban a szövegnek határozott, majdnem jogszabályszerű fogalmazása. Ugyanez az ítélet bírói gyakorlatként állapítja meg, hogy az anya beismerésének is lehet bizonyító ereje akkor, ha azt egyéb tények is támogatják.

„Az örökbefogadási szerződés családjogi kapcsolatot létesít, épen ezért annak bírói felbontása csak kitagadási ok fennforgása esetében foglalhat helyet, vagy akkor, ha a szerződő felek valamelyike olyan súlyos beszámítás alá eső vétkes magatartást tanúsít, amely mellett az örökbefogadási viszony fenntartása a másik félre elviselhetetlenné válik.“ Ez az ítélet (P. III. 5898/1937.) is szövegezésének, absztraháló voltával kelt elsősorban figyelmet. Az adott esetben a Kúria azt a körülményt, hogy a sértő kifejezések mintegy két évvel a kereset indítása előtt hangzottak el, továbbá azt, hogy a sértés családi viszályok által keltett felindulásban hangzott el, olyannak minősítette, mint amely a vétkességet és az ahhoz fűződő konzekvenciákat elenyészelteti.

*

A *békítő közeledés* kötelessége nemcsak a jogos ok nélkül elhagyó házastársat, hanem azt a házastársat is terheli, aki a másikat szándékos cselekményével vagy magatartásával a közös lakás állandó jellegű elhagyására és ezzel a házassági életközösség megszakítására kényszerítette (P. III. 5601/1937.). Békítő közeledésnek nem tekinthető véletlen találkozásnál odavetett kérdés (P. III. 5293/1937.). Ez a jogelv sem új; a Kúria teljesen kidolgozta annak a módját, hogyan tartozik a különélésben vétkes fél a másikat kiengesztelni és annak megingott bizalmát helyreállítani.

A házásfél még a *tanúzás alóli mentesség* jogának gyakorlásánál is tekintettel tartozik lenni a másik házásfélre és behatóan kell mérlegelnie a mentesség igénybevétele mellett és ellen szóló szempontokat. A P. III. 4315/1937. sz. ítélet szerint a feleségnek nem kellett a mentességi joggal élnie, ha tanúvallomásától annak a papi személynek a szavahihetősége függ, aki a házásfelek közt békítőként lépett fel és akit ebbeli ténykedése miatt a másik fél feljelentett.

*

Az oly *elengedő szerződés*, amelyet a hitelező nem valamennyi egyetemleges adóssal, hanem csak egy részükkel köt, a többi adós kötelezettségét csak abban az esetben szünteti meg, ha ilyen szándékkal kötötték (P. VII. 1466/1938.).

*

Több kötelem alapján egynemű szolgáltatásokra kötelezett adósnak oly *szolgáltatását*, amely nem fedezi a hitelező irányában fennálló minden tartozását, más megállapodás hiányában arra a tartozásra kell számítani, amelyre az adós felismerhetően szánta (P. V. 351/1938.). Joggyakorlatunkban több szabály (elsősorban a legterheesebb tartozásra, vagy elsősorban járulékokra kell fordítani a részteljesítést) konkurál az imént kimondott.

jogelvvvel és nincs kizárva, hogy ezek a jogelvek összeütköznek. Mi történik akkor, ha az adós „felismerhetően” a tőketartozásra szánja a részletfizetést, noha kamat- és költségartozása is van? Az adósnak e rendelkezése nyilván hatálytalan volna. Az adós díszponálhat annyiban, hogy több különálló tartozása közül melyikre teljesíti a fizetést, az azonban, hogy egy-egy tartozáson belül a fizetés a járulékokra vagy a tőkére történik-e, már nem múlik az adós akaratán.

*

Tartozás fejében *váltó* adása és elfogadása, ha fizetés helyett adatott is, az eredeti kötelmet csak a feleknek erre irányuló kétségtelenül megállapítható akarata esetére szünteti meg. Ily megállapodás fennforog akkor, ha a váltók adása és elfogadása a feleknek azzal az egybehangzó akaratával történt, hogy a közöttük eddig fennállott kötelmi viszony megszűnjék és annak helyébe az elvállalt váltókötelezettség lépjen. (P. IV. 1200/1938.) Figyelemre méltó a Kúriának az a megállapítása, hogy a fizetési váltó adása még nem jelent egymagában novációt, hanem ehhez külön megállapodás szükséges.

*

Parcelázási szerződésnek a községi előljáráóság által való láttamozása az 1920: XXXVI. t.-c. 55. §-a értelmében a vételi szerződés érvényességi kelléke ugyan, minthogy azonban a törvény a láttamozást a vevő fél érdekében tette kötelezővé, a vevő fel van jogosítva arra, hogy ezt a láttamozást utólag megszerezze (P. V. 368/1938.). A földbirtokreformtörvénynek az ítéletben említett 55. §-a ma már az 1936: XXVII. t.-c. 76. §-a által lényegileg hatályon kívül van helyezve; az ítélet azonban ennek dacára is érdeklődésre tarthat számot, mivel a földbirtokreformtörvény 55. §-ában körülírt feltétlen érvénytelenséget az azáltal kedvezményezett fél akaratától függően konvalidálható semmisséggé változtatja át.

*

Ha az a szolgáltatás (az adott esetben film megrendezésére való megbízás), amelyre az egyik fél kétoldalú szerződésnél fogva kötelezve van, a másik fél hibájából válik lehetetlenné, az előbbi megtartja a viszontszolgáltatáshoz való jogát, de követelésébe be kell tudni azt, amit azáltal, hogy a teljesítés kötelezettsége alól felszabadul, munkaerejének értékesítésével egyébként szerez. Az adott esetben azonban a P. II. 618/1938. sz. ítélet nem ítéli vissza a filmrendezőnek járó előleget azon a címen, mert a vállalkozó hibája folytán nem produkált film elkészítésére szánt időben a filmrendező más vállalat részére rendezett meg egy filmet, mert ennek a másik filmnek megrendezésére

korábbi szerződés következtében akkor is sor került volna, ha a per tárgyát képező film elkészítése nem maradt volna el.

*

Ha a gépkocsivezető is, a gyalogjáró is egyaránt megszegik a közlekedési szabályokat, a kár közöttük egyenlő arányban *megosztandó* (P. I. 1288/1938.). Az adott esetben a felperes annak dacára, hogy a sebes iramban közlekedő gépkocsit észlelte, nem állt meg és azt nem várta be, aminek folytán megsértette azt a rendelkezést, hogy az úttestet igénybevevő gyalogos a legnagyobb figyelemmel és körültekintéssel, a járművek forgalmának zavarása nélkül köteles közlekedni, de hiba terhelte a gépkocsi vezetőjét is, aki község területén túlzott (60—80 km-es) sebességgel haladt és ezt a sebességet az úttesten a menet iránya szerinti bal oldalon veszteglő tehergépkocsi előzésére tekintettel is csökkenteni tartozott volna. Ez a vétkesség a baleset bekövetkeztére szintén közrehatott, mert ha az előírt csökkentett sebességgel vezeti a gépkocsit, módjában állott volna azt a szabálytalanul közlekedő felperes elütése előtt megállítani.

A P. I. 784/1938. sz. ítélet *kizsákmányolás* címén hatálytalanította azt az egyességet, amelyet a villamosbalesetet szenvedő felperes oly módon kötött meg a társasággal, hogy 225 pengőt nemcsak a balesetéből folyóan már addig felmerült, hanem az esetleg még azután felmerülő mindennemű kárának teljes és végleges kiegyenlítéseül kap és annak fejében minden további kártérítési igényéről lemond. Felperes ezt az okiratot tévedés címén is megtámadta, tévedést azonban a kir. Kúria nem látott fennforogni, mert annak értelme egészen világos, azt még a jogban járatlan és egyébként is alacsony műveltségű felperes sem érthette félre és így még annak megmagyarázására sem volt szükség. Fennforogni látta azonban a kir. Kúria a kizsákmányoló ügylet kritériumait. A felperes, aki a keresetlevélhez csatolt szegénységi bizonyítvány tanúsága szerint teljesen vagyontalan és akinek a keresőképessége magas kora miatt már a baleset előtt is korlátozva volt, úgy hogy a keresetéből megtakarításra aligha tehetett szert, a baleset után hosszabb időn át és így az egyesség megkötése idején is teljesen munkaképtelen volt. Az egyességekötés idejében a felperesnek ez az állapota már négy hónapot meghaladó idő óta állott fenn, ez tehát már egymagában is megszorult helyzetbe hozta a felperest. Hozzájárult ehhez még az is, hogy a felperes a kórházi ápolás költségeit sem tudta megfizetni. De különösen nagy mértékben súlyosbította a felperes megszorult helyzetét az a körülmény, hogy neki mülábra volt szüksége, anélkül sem járni, sem újból munkát vállalni nem tudott, a müláb beszerzéséhez szükséges készpénzzel pedig nem rendelkezett. Az alperes igazgatóságához intézett

kérvényének a tartalma szerint a felperes legelső sorban épen a múltbal leendő ellátása végett fordult az alpereshez és kezdte meg ezzel azokat a tárgyalásokat, amelyek az egyesség megkötésére vezettek. A felperes megszorult helyzetét az alperesnek már az említett kérvényből is ismernie kellett, de az egyébként is könnyen felismerhető volt. A felperes szorult helyzetének kihasználását és az aránytalan nyereséget a kir. Kúria fennforgónak látta azért, mert semmi adat nem állott fenn arról, hogy az alperes tárgyi felelősségét kizáró valamilyen ok fennforog és így az alperes — még netáni kármegosztás esetében is — az egyességben kikötött szolgáltatásokat tetemesen meghaladó kártérítéssel tartozott volna a felperesnek.

*

Allandó gyakorlatnak tekinthető az, hogy az a *végrendeleti tanú*, akivel a végrendelezőt közvetlen a végrendelezést megelőzőleg ismertetik össze, nem tekinthető olyannak, aki a végrendelező személyazonosságának bizonyítására képes. Evvel a gyakorlattal egybevág a P. I. 728/1938. sz. ítélet, amely szerint a tanúnak a végrendelezés idejét megelőzően szerzett saját személyes észleletei alapján kell képességgel bírnia annak bizonyítására, hogy az örökhatyó személyében csalás vagy tévedés nem történt. Az ily módon megszerzett képesség hiányát nem pótolhatja sem a végrendelező személyére vonatkozóan a végrendelezés alkalmával magától a végrendelettevőtől vagy másoktól kapott közlés, sem pedig olyan körülményeknek az észlelése, amelyekből több vagy kevesebb valószínűséggel, de nem teljes bizonyossággal lehet következtetni arra, hogy a tanúk előtt végrendelező, de általuk a végrendelet tétele előtt nem ismert személy azonos azzal, akit az okirat a végrendelet alkotójaként feltüntet. Nem azon van a hangsúly, tényleg történt-e csalás vagy tévedés az örökhatyó személyében, hanem azon, hogy a megtévesztésnek még a lehetősége is ki legyen zárva. Látszólag, de inkább csak látszólag tér el ettől az ítélettől a P. I. 1324/1938. sz. ítélet, amely kimondja, hogy végrendeleti tanúk akkor is rendelkeznek a törvény 3. §-ában megkívánt tanuzási képességgel, ha a végrendelezőt korábban személyesen nem ismerték is, de személyazonosságáról a végrendelezés előtt valamely megbízható módon meggyőződést szereztek. Az adott esetben a kir. Kúria ehhez elégségesnek tartotta, hogy a tanúk megtekintették a végrendelező kórházi fejlapját, az ápolónő is igazolta a személyazonosságot és hallották, midőn a klinikai tanársegéd a végrendelezőt nevéen szólította; az pedig, hogy az ápolónő és tanársegéd nem tévedtek a személyazonosságban, megállapítható volt abból a körülményből, hogy a végrendelező évekig állott a klinikán kezelés alatt és személyében már csak azért is ismerte-

tes volt a klinikán, mert a hátralékos ápolási költségeket közgazgatási úton kellett a végrendelezőtől behajtani.

*

Az *özvegyi haszonélvezeti jog* csak annak szolgál akadályául, hogy az ezzel a joggal terhelt vagyon a haszonélvezet alól *végrehajtás útján* elvonassék, nem akadályozza azonban a végrehajtási foglalást, ezzel a végrehajtási zálogjog megszerzését és általában azokat a végrehajtási cselekményeket, amelyeket az özvegyi haszonélvezeti jog sérelme nélkül lehet véghezvinni (P. I. 1384/1938.).

*

Szolgálati viszony *felmondása* csak a másik féllel való közléssel válik hatályossá. Az írásbeli felmondásnak az ellenféllel való közlése pedig csak a felmondó levélnek a címzett részére történt *kézbesítésével* következik be. Az 1910/1920. M. E. sz. rendelet 2. §-ának utolsó bekezdése értelmében a felmondás csak a hó utolsó napjára szólhat. Következésképp a felmondási határidő is a lejáratí hónap végétől visszafelé számítva, csak akkor teljes, ha a felmondás az illető hó végéig történt. A hó utolsó napján postára adott, a munkavállalónak csak a következő hó 2. napján kézbesített ajánlott levélben eszközölt felmondás határideje tehát csak a kézbesítés hónapjának végétől számítandó. A felmondásnak a címzettel való közlése folytán az ahhoz fűződő jogkövetkezmények önmaguktól beállnak, anélkül, hogy ehhez a másik fél elfogadó nyilatkozatára szükség volna. Ezzel szemben azonban a felmondó fél ellenfele, ha csak a felmondáshoz határozottan hozzá nem járult, nincs elzárva attól, hogy a felmondás törvényellenes és jogosulatlan volta miatt a felmondó féllel szemben kárigényt érvényesíthessen. A munkaügyi rendeletnek az a rendelkezése, hogy a felmondásnak írásban kell történnie, nem zárja ki, hogy a felek a szolgálati viszonyt *közös megegyezéssel* szóbeli felmondással is megszüntethessék (P. II. 478/1938.).

*

Az üzleti *verseny* terén *jogos védelemnek* csak jogellenes és közvetlen támadás ellen van helye, tehát a jogos védelem tényálladékát csak az a cselekmény valósítja meg, amely szükséges avégett, hogy a tettes a sértettnek közvetlen jogellenes támadását magáról vagy másról elhárítsa. Nem tekinthető tehát jogos védelemnek, ha a márkacikkek áron alul való árusítását azzal menti a kereskedő, hogy a védett áron alul való eladást a felperes kezdte (P. IV. 958/1938.).

Az olyan *ingyenes juttatás*, amely állandóan, *rendszeresen* történik, a juttatás csekély értéke esetén is elveszti a megengedett üzleti figyelmisség jellegét és tiltott ajándékozássá válik.

Ha tehát a kereskedő áruja csomagjaiban rendszeresen helyez el képecskéket, amelyek nem csupán az áruk csomagolásának díszlemei, akkor ez tiltott ajándékozásnak minősül. A kir. Kúria (P. IV. 513/1938.) csupán a képecskék adásának hirdetését tiltotta el, mert az a hirdetés, amely a csomagokban elhelyezett képecskékre és azok gyűjtésére a figyelmet felhívja és az összegyűjtött képek ellenében további szolgáltatásokat (ingyen nyaralást) ígér, a képecskéket a fogyasztó személyében vételre ingerlő, a vevő vásárlási kedvét fokozó, tehát a megengedett üzleti figyelmesség határát túllépő értékke minősíti. Figyelembe veszi az ítélet még azt, hogy a hirdetések különösen az ifjúság figyelmét hívják fel a képecskékre; már pedig a nemzet ifjúságának az üzleti propaganda szolgálatába állítása, az ifjúság érzelmeinek, hajlamainak, szenvedélyeinek és a családban elfoglalt helyzetének üzleti verseny céljaira való kihasználása az ifjúság erkölcsi fejlődését veszélyezteti, a nemzetnevelés egyetemes érdekeit sérti és ezért a jóerkölcsökbe ütközik. Hogy a döntés nem egészen aggálytalan, az már abból is kitészik, hogy az indokolás három nem is egészen egybevágó okra támaszkodik: az ajándékok rendszeres voltára, a vásárlási kedvet fokozó célzatra, végül pedig a jóerkölcsökre. Nem egészen következetes, hogy a Kúria csak a hirdetést és nem a képecskék rendszeres ajándékozását tiltja el, holott ha a képecskék ajándékozása beleütközne a versenytörvénybe, úgy az eltiltásnak erre is ki kellett volna terjednie.

*

Az a *védjegy*, amely a „patent” szót tartalmazza annak dacára, hogy a szóbanforgó árucikk nincsen szabadalmazva, a fogyasztó közönség megtévesztésére alkalmas adatot tartalmaz és ezért a védjegy törvény 3. §-ának 4. pontja alapján a lajstromozásból ki van zárva (P. II. 1427/1938.).

*

A bírói gyakorlat szerint az *új hatásköri szabályt* — eltérő törvényes rendelkezés hiányában — az új szabály életbeléptekor érvényesen még el nem bírált ügyekben is alkalmazni kell (P. II. 881/1938.).

A *tanuságtétel* törvényen alapuló *megtágadási* jogának elvével ellentétben állna az, ha a tanuságtétel megtágadásának jogával való élés tényéből és az ennek folytán el nem hangzott vallomásból a felek valamelyikének terhére következtetés vonatnék le (P. III. 5391/1937.).

Nincs perjogi akadály annak, hogy a felek a Pp. 189. és 494. §-ainak korlátai között a perújítási kereset mellett új keresetet indíthassanak és a bíróság az így támasztott új keresetet a perújítással együttesen tárgyalja és döntse el. A felek még

attól sincsenek elzárva, hogy az új keresetet az alapper megújításával kapcsolatban feltételesen érvényesítsék arra az esetre, ha a perújítási kereset nem vezetne sikerre (P. IV. 1029/1938.).

A mellékbeavatkozó a támogatott fél pervesztessége esetén az ellenfélnek a támogatott féllal együtt az okozott költségeket az általános szabályok szerint egyetemlegesen megtéríteni tartozik. Ez áll még akkor is, ha a mellékbeavatkozás külön költséget nem okozott. Ilyenkor a mellékbeavatkozó a beavatkozástól kezdve felmerült költségek aránylagos részéért, amelynek összegét a bíróság állapítja meg, a támogatott féllal együtt egyetemlegesen felel (P. VII. 1466/1938.).

*

A kir. Kúria jogegységi tanácsának 92. sz. polgári döntvénye szerint az olyan épületet, amelyet az idegen ingatlan ideiglenes használatára kötelmi jogi címen jogosult végrehajtást szenvedő az ingatlanon emelt és amelyet az ingatlan tulajdonosával szemben fennálló jogviszonynál fogva használati jogának megszüntével lebontani vagy lehordani jogosult, vagy köteles, ingó módjára kell végrehajtás alá vonni. — A döntés ismét szép példája annak, hogy az eljárási — az adott esetben végrehajtási eljárási — szabályok igen sokszor csak függvényei anyagi jogi jogtételeknek. A döntést a kir. Kúria arra alapítja, hogy az az épület, amely az épületet emelő fél és az ingatlantulajdonos jogviszonyánál fogva nincs állandóságra szánva, kivétel az alól a szabály alól, hogy aedificium solo cedit. A döntés szerint még az sem lényeges, hogy az építmény maga ideiglenes jellegű-e vagy sem. Így tehát tekintet nélkül arra, hogy az épület telekkönyvezett vagy nem telekkönyvezett ingatlanon áll-e, az épület ingó-nak tekintetik és az ingófogalás szabályai alá esik. Így tehát az, ingó vagy ingatlan-e az ily épület, azon fordul meg, hogy a reávonatkozó jogviszonyok az ingatlanokkal való állandó kapcsolatot szándékolják-e, vagy pedig csak az ideiglenes összefüggés volt intencionálva.

Dr. Vági József.

Tulajdonközösség megszüntetése bírói árverés útján.

A háború alatti kivételes intézkedés folytán fejlődött ki az a gyakorlat tulajdonközösség megszüntetése tekintetében, hogy ily irányú kereset időelőttiség okából el nem utasítható ugyan, de a bírói árverés csak akkor kérhető, ha az ingatlanok bírói elárvereltetésére felállított korlátozás hatályon kívül helyezték. A 800/1922. I. M. sz. rendelet ezt a korlátozást hatályon kívül helyezte és azután fejlődött ki az a gyakorlat, hogy a mai idő a bírói árverés útján eszközlendő tulajdonközösség megszünte-